

Anmeldelse af Knud Vilby

DEN "NØDVENDIGE" POLITISKE DEHUMANISERING

Jacob Birkler:
DEN UMORALSKE POLITIKER.
Gyldendal
140 s. Kr. 100,-.

Der tales om værdier som næsten aldrig før i dansk politik, og samtidig skrider Danmark hastigt nedad slisken netop på værdierne. Mindre humanisme, mindre tolerance, mindre retssikkerhed, større lukkethed og flere nedgørende og nedladende ytringer, om alt hvad det ikke – i en højrefløjs øjne – lever op til en form for historisk hjemmegroet danskhed. Mindre ansvar i verden, og større fokus på ”os-selv-først”. Mindre at være stolt over som dansker, mere at floves ved.

Har det så at gøre med, at politikerne er blevet mere umoralske? Det kan man ikke svare entydigt ja eller nej til. Det er mere kompliceret end som så, men timingen er da ret god for en bog om netop det emne. Vi har jo også både i stort og småt set politiske svigt, ikke blot i form af politisk forkerte beslutninger (som altid vil være en del af et demokrati), men også i form af personlige svigt, som har ført til at ministre måtte forlade deres embeder, måske og måske-ikke i vanære.

Jacob Birkler har været formand for Det Ethiske Råd og er selv filosof og bl.a. ph.d. i medicinsk etik. Han har derfor temmelig oplagte forudsætninger for analysen af, hvordan det står til med vores politikere. Og den lille bog om ”Den umoralske politiker” indeholder mange gode observationer og analyser. Jacob Birkler er venligere, end jeg ville have været, og hans konklusioner er ikke trukket så hårdt op, som nogle umoralske politikere godt kunne fortjene, men det ændrer ikke ved, at der er nyttige betragtninger at hente.

Relativt tidligt i bogen slås det fast, at skal etik og moral ind på Christiansborg, så handler det om politikernes karakteregenskaber. Politikerens ”er sin etik”. ”Hvis etik er noget, man bliver pålagt af andre, er man til fals for en slavemoral”. Det går igen med

andre formuleringer i konklusionen, at forudsætningen for etik og moral er, at politikere ikke blot "lejlighedsvis tager den moralske overfrakke på for dernæst at gå catwalk ned gennem vælgerskaren". Moral er ikke noget, man tager på.

Bogen rummer mange eksempler på, at moral desværre for ganske mange politikere er noget der tages af eller på alt efter, hvad der kan betale sig. Det er med moral ligesom med forargelse, at det kan være et politisk værktøj mere end en reel følelse. Det kan i situationer betale sig at finde en moral frem, dels som led i en undskyldning, hvis man allerede er afsløret, dels i forsøget på at besudle andre, hvis man tror man selv for en tid er på den høje hest.

Titlen er "den umoralske politiker", men bogen går naturligvis bredere ind med eksempler på dobbeltmoral og løgne, manipulationer og undskyldninger, politiske karakteregenskaber, etiske tilbageskridt og underlødige kneb.

Ikke alle Birklers eksempler er lige klare eller skarpe. Men lad mig citere et par af de gode:

I afsnittet om "Underlødige kneb" skriver Birkler om, hvordan sprog skaber handling, og vi kan handle med sproget. Det er et sprogligt kneb at anvende nye ord i en politisk kamp for at åbne for nye handlinger. Det er det, andre kalder nysprog, og der er jo mange eksempler, et er når man kalder nedskæringer og besparelser for "omprioriteringsbidrag".

Men her griber Birkler originalt fat i "ghetto-planerne". Ghettoer er jo typisk det, vi tidligere kaldte alment eller socialt boligbyggeri, men det er svært for politikere for alvor at gå til angreb på det sociale boligbyggeri. Den sproglige omstilling til ghettoer har imidlertid gjort det muligt at tale og handle på en helt ny måde. "I dag skal ghettoer, angribes, bekæmpes, bekriges og brydes ned. I dag er det således blevet legitimt billedligt at "føre krig" mod ghettoer". Det ville man ikke kunne mod sociale boliger.

Regeringens og Dansk Folkepartis og Socialdemokratiets offensive ghettokrigere vil givetvis mene,

at Jakob Birkler her selv manipulerer med deres holdninger, men det ændrer ikke ved, at han har en endog meget velanbragt pointe. Det positive skal gøres negativt, før det bliver muligt at sætte et angreb ind.

Birkler har også vigtige betragtninger, over det der kaldes "nødvendighedens politik" og forsvaret for den. Hvis en ført politik alene deduceres fra økonomi eller en bestemt udvikling eller tilsyneladende uomgængelige analyser, kan man skabe en illusion om, at beslutningerne er værdifri. "Vælgerne får aldrig klarhed over det værdimæssige grundlag, hvorfra politikken føres. Politikeren taler om at gøre det rigtige, ansvarlige eller realistiske, men begrundelsen er ikke relateret til menneskesyn, ideologier eller det, politikeren brænder for, men alene teknokratisk regnet ud."

Bogens budskab er, at nødvendighedens politik naturligvis også hviler på værdier, selv om den foregiver at være værdifri. Jacob Birkler bruger beslutninger om krigsdeltagelse som eksempel på det politikere kalder "nødvendighedens politik". Men der er jo langt flere eksempler.

Den dehumanisering, der er sket i regeringens og folketingsflertallets holdning til flygtninge og udlændinge, er et godt og forfærdeligt eksempel. På en række områder er man helt bevidst (for eksempel i ghettolovgivningen) gået væk fra princippet om lighed for loven, men når man ødelægger menneskeliv via udvisninger og inhuman behandling trods massive protester, begrundes det ofte med, at man ikke kan gøre forskel. Man ville i princippet gerne pille enkelte skæbner ud af en umenneskelig politik, men vi har lighed for loven. Selv om de fleste ved, at det har vi jo ikke.

Dehumaniseringen begrundes med nødvendighedens politik, men er naturligvis et udtryk for, at humanistiske grundværdier er blevet degraderet, trods al snak om danske værdier.

Bogen har også betragtninger om politikerlede.